



Giminės istorija – krašto istorija

Tauragnų dvarininkai Gineičiai

UTENOS KRAŠTOTYROS MUZIEJUS

Tauragnų dvaras garsėjo ne tik gražiais pastatais, bet ir čia gyvenusių žmonių darbais. Dvaro savininkai Gineičiai buvo lietuviybės puoselėtojai, tautinio judėjimo dalyviai ir rėmėjai. Gausioje jų giminėje būta valdininkų, ūkininkų, diplomatų, karininkų, bažnyčios fundatorių ir tautos švietėjų. Mažo Aukštaitijos miestelio žmonės dalyvavo visai Lietuvai svarbiuose įvykiuose. Už tai, kad buvo patriotai ir dirbo Tėvynės labui, ne vienas Gineičių giminės atstovas atsідūrė Sibire ir iš ten nebegrįžo.



Karolis Gineičio (1818–1909) sodyba Tauragnuose. Namas baigtas statyti 1890 m. Fotografuota apie 1892–1893 m. Okupacijų metais dvaro pastatai buvo sunaikinti. 1950 m. buvusio dvaro sodybą atkūrė Elena Karolio provokatorius (Pranciškaus anetas, Karolio sūnaus) Rimantas Gineičio (g. 1935) šeima. Fotografijos nešlomos. UKM F-7922



Prunskių šeima. Pirmoje eilėje (iš kairės) sėdi sūnus Juozas, tėtis Ona (Gineičytė) ir Juozas. Antroje eilėje (iš kairės) stovi vaikai Jonas, Anetė, Ona, Vladas. 1935 m. spalio 3 d. Fotografijos nešlomos. UKM F-7921



Tauragnų dvarininkė Pranciškaus Gineičio žmona Ona Karoliukaitė-Gineičienė (1859–1934). Fotografijos nešlomos. UKM F-7890

XIX a. Tauragnų dvaras, įsikūręs ant gražios kalvos prie Labės ir Tauragno ežerų, buvo vienas didžiausių ir gražiausių dabartiniame Utenos rajone. Senovėje Tauragnų pilis ir dvaras priklausė Vilniaus vyskupui (Jogaila 1387 m. Tauragnus užrašė steigiamaj Vilniaus vyskupijai). Kai Lietuvą okupavo Rusija, dvaras buvo nusavintas. Jo žemės atleko rusams Puslovskiams, kurie čia negyveno. Visus žemių ir turto reikalus tvarkė jų įgaliotiniai. Apie 1860 m. mirė paskutinis Puslovskių giminės atstovas Zigmantas Puslovskis. Tada Bajorų globa jo dvarą pavėdė tvarkyti administratoriams lenkams, kurie žemę ėmė nuomoti ir pardavinėti, o baudžiauninkus engti ir girdyti.

Tauragnų dvaro valstiečiai aktyviai dalyvavo 1863–1864 m. sukilime.

Apie 1880 m. dvarą nupirkio Petro Gineičio sūnus **Karolis Gineičis** (1818–1909). Tuo laikotarpiu rusinimas Tauragnuose baigėsi. Karoliui mirus, dvarą paveldėjo jo sūnus – lietuvių patriotai **Antanas** (1860–1936) ir **Pranciškus** (1861–1941) Gineičiai. Jų šeimos nariai, ypač jaunoji karta, Lietuvai labai nuveikė daug gero – prisidėjo puoselėjant tautinę kultūrą, rėmė lietuvių judėjimą.

Antanas Gineičis rėmė knygnešius, rašė į lietuvišką spaudą. 1905 m. jis buvo Vilniaus Didžiojo Seimo, kuriame pareikalauta autonomijos Lietuvai, dalyvis. Vėliau buvo vienas iš 1917 m. Vilniaus konferencijos organizacinio komiteto narių. Konferencijoje jis pasisakė už būtinybę atkurti Lietuvos valstybę. Nepriklausomoje Lietuvoje A. Gineičis 1918 m. buvo išrinktas Tauragnų parapijos komiteto nariu, po metų – Tauragnų valsčiaus atstovu Utenos apskrityje taryboje. 1918 m. lapkričio mėnesį jis buvo paskirtas Lietuvos vyriausybės komisaru Saldutiškio apskrityje. 1920 m. vasarą tapo pirmuoju Saldutiškio apskrityje viršininku. Jis organizavo

administracinį personalą švenčionių apskrityje. Tauragnuose buvo išrinktas ūkininkų ir tautininkų sąjungų vadovu. 1907 m. rudenį A. Gineičio namuose Tauragnuose buvo atidarytas „Saulės“ mokyklos mergaičių skyrius.

A. Gineičis buvo vedęs dvarininkę Teklę Žulytę (1876–1944). 1941 m. sovietų valdžia Teklę ištrėmė. Tėvynėn jai nebuvo lemta grįžti – 1944 m. mirė svetimoje žemėje. Antanas ir Teklė Gineičiai užaugino septynis vaikus. Sūnus **Kazys Gineičis** (1895–1965) – diplomatas, nuo 1928 m. ėjęs Lietuvos konsulo pareigas Londone (Didžioji Britanija).

Pranciškaus Gineičio sūnus Pranas Gineičis (1894–1942) 1915 m. pradėjo steigti pradžios mokyklas. Utenos pradžios mokykloje ir pats dirbo mokytoju. 1917 m. dalyvavo Lietuvių konferencijoje Vilniuje. P. Gineičis buvo vienas iš Utenos „Saulės“ gimnazijos steigėjų. 1918–1922 m. ėjo gimnazijos direktoriaus, vėliau – pradžios mokyklų inspektoriaus pareigas, mokytojavo. Iki Pirmojo pasaulinio karo bendradarbiavo „Aušrinėje“, vėliau – „Lietuvos aide“, „Laisvėje“, „Ryte“, „XX amžiuje“. 1931–1935 m. išleido knygas „Bežiedžiai arba sporniai augalai“ ir „Žiediniai augalai“. Pranas buvo vedęs Domicelę Martinaitę ir su ja užaugino keturis vaikus. Mirė Reiščių lageryje.

Kitas Pranciškaus sūnus **Juozas Gineičis** (1902–1942) 1918 m. įstojo į Lietuvos kariuomenės savanorius. Baigęs mokslus tapo karininku. Dalyvavo mušiuose su lenkais ir bermontininkais. 1923 m. Klaipėdos sukilime vadovavo savanorių pulkui. 1934 m. įstraukė į karininkų sąmokslą prieš Prezidentą Antaną Smetoną. Išvakarėse perversmas buvo atšauktas, tačiau, valdžiai išsiaiškinus apie buvusius ketinimus, perversmo rengėjai patyrė represijas. J. Gineičis buvo įkalintas šešeriems metams. Tiesa, jo kamera buvo du erdvūs kambariai, o jaunas kareivėlis jam valė batų... Lietuvą okupavus sovietams, J. Gineičis nutarė likti Lietuvoje, čia sovietų buvo suimtas ir nuteistas. Mirė lageryje 1942 metais. Jo žmona ir dukra buvo ištrėmtos į Altajaus kraštą.



Pranciškaus Gineičio sūnus, Utenos „Saulės“ gimnazijos steigėjas Pranas Gineičis (1894–1942) su sūnumi Romadu. Apie 1930–1932 m. Fotografijos nešlomos. UKM F1-3

Pranciškaus sūnus **Karolis Gineičis** (1898–1957) liko ūkininkauti tėviškėje. Jo žmona tapo 1863 m. sukilimo dalyvio Karolio Sagadino, ištrėmto į Tomsko guberniją, anūkė Veleikių dvarininkaitė Vilutytė. 1940 m. K. Gineičis, vengdamas valdžios represijų, netoli tėviškės išsikasė bunkerį ir jame slapstėsi iki karo pabaigos. Dvare gyveno ir atostogų iš Londono grįžęs pusbrolis Kazys Gineičis, kurio atostogos dėl prasidėjusio karo labai užsیتė. Baigiantis karui jis ėmė kalbinti Karolį su šeima trauktis į Vakarų, bet pastarasis nesutiko, teigdamas, kad „Tauragnuose aš – Gineičis. O kas aš būsiu Anglijoje?“ NKVD pareigūnai įkalbėjo Karolį Gineičį važiuoti į Vilnių pakalbėti per radiją ir įtikinti pabėgusius lietuvius grįžti namo. Tačiau Karolį sovietinės valdžios atstovai suėmė, nutėisė ir ištrėmė. 1948 m. ištrėmė ir kitus jo šeimos narius.

Trys Pranciškaus Gineičio dukros ištekėjo už turtingų, gerokai už save vyresnių vyrų, **Ona Gineičytė** – už Prunskaus, **Marija Gineičytė**, baigus žemės ūkio mokslus



Pranciškaus Gineičio sūnus, Lietuvos kariuomenės savanoris, karininkas Juozas Gineičis (1898–1942), 1930 m. Fotografijos nešlomos. UKM F1-4

Belgijoje, tapo stambaus ūkininko Žulio iš Noliškio žmona. **Elena Gineičytė**, ištekėjusi už Balaiešio, pradėjo naują giminės šaką Spitrenų dvare. Ji kartu su seserimi Marija fundavo Spitrenų bažnyčios statybą. Šios bažnyčios projektą sukūrė jų brolis Pranas.

Okupacijų metais Tauragnų dvaro pastatai buvo sunaikinti. 1990 m. buvusio dvaro sodybą atkurti ėmėsi Pranciškaus vaikaičio (Pranciškaus vaikaičio, Karolio sūnaus) **Rimanto Gineičio** (g. 1935) šeima.

Tekstą parengė Utenos kraštotyros muziejaus vyr. fondų saugotoja Bronė Juknevičienė

Šaltiniai:

1. *Utenos krašto enciklopedija* [sud. ir spec. redaktorius Isokas], Vilnius, 2001.
2. *Tauragnuose. Atsiminimai, tautosaka, krašto istorijos, kultūros fragmentai*, sud. B. Gaborienė, Panevėžys, 1999.
3. *Tauragnai* [sud. V. Mačiukas, P. Kirilščionas, VŠĮ „Versmės“ leidykla], 2005.



Karolio vaikatis – Pranciškaus Gineičio sūnus Karolis Gineičis (1898–1957), iš Vorkutos lageryje paleistas į tremties vietą Kraungrinkio krašte. 1956 m. Fotografijos nešlomos. UKM F1-6

Tauragnų progimnazijoje III klasės mokiniai ir mokytojai švytėjo prie Tauragnų pilalabio. Nuotraukos iš kairės sėdi Karolio provokatorius Rimantas Gineičis (g. 1935). Fotografijos nešlomos. UKM F-7.

Rimantas Gineičis ištrėmtas iš Lietuvos dar nepasibaigus mokslo metams – 1948 m. gegužės 22 dieną. Rimantas Gineičis, Lietuvių atgavus Nepriklausomybę, anks Tauragnų dvarą atkūrė.

